

Lenin om individuell terrorism vs masskamp

Innehåll

Inledning.....	1
Vad skall man börja med? (1901)	2
Vad bör göras? (1902).....	2
Revolutionär äventyrlighet (1902)	4
Revolutionens lärdomar (1910).....	8
Föredrag om 1905 års revolution (januari 1917)	8
”Vänsterismen” – kommunismens barnsjukdom (1920).....	9

Inledning

Den marxistiska rörelsen har *alltid* förkastat användning av individuell terror (attentat, sabotage, fysiskt våld, kidnappningar osv) utförd av små grupper och riktad mot individuella kapitalister, deras representanter (polis, militärbefäl, företagsledare, politiker osv) eller mot privat egendom. Skälet är enkelt: Det desorganiserar och passiviserar massorna och leder massrörelsen fel, samtidigt som det ger fienden onödiga förevändningar att svara med samma mynt. Bara under förhållanden av inbördeskrig, när krigets regler gäller, kan terrorism betraktas som ett taktiskt *hjälpmedel* för den väpnade kampen i masskala (fast även då måste den brukas med måtta).

Under 1800-talet dominerades den revolutionära rörelsen i det tsaristiska Ryssland rörelsen av små militanta grupper, såsom "narodnikerna", vilka försökte besegra regimen med mord och attentat. Den spirande marxistiska arbetarrörelsen (socialdemokratin) insåg att narodnikernas kampmetoder ledde in i en återvändsgränd, och att det var enbart via klasskamp, där massorna deltog aktivt, som man kunde nå sina mål. Därför ägnade också den ryska marxismens pionjärer, med Plechanov i spetsen, mycket tid och kraft till att bekämpa de idéer som den individuella terrorismen baserades på.

Lenin upplevde själv på nära håll konsekvenserna av terrorismen: Hans äldre bror Alexander Uljanov (tillsammans med fyra kamrater) avrättades 1887 genom hängning för att ha deltagit i planläggningen av ett attentat mot tsaren. Denna traumatiska erfarenhet bidrog till att Lenin tog avstånd från den individuella terrorismen och att han blev marxist.

När Lenin på allvar drogs in i den socialdemokratiska rörelsen (på 1890-talet) hade de ryska marxisterna redan gjort grovjobbet i den ideologiska uppgörelsen med narodnikerna och deras individuella terrorism, men rester av deras tänkande fanns givetvis kvar (främst hos "socialistrevolutionärerna") och därför berör Lenin dessa frågeställningar i sina skrifter från den tiden.

Nedan har gjorts utdrag där Lenin diskuterar den individuella terrorismen. Bortsett från ett ganska kort utdrag ur en text från 1920 är alla skrivna före oktoberrevolutionen (1917).

Lästips

Trotskijs bok [Den unge Lenin](#) ger en inträngande bild av den förmarxistiska revolutionära rörelsen i Ryssland och dess terroristiska idéer och aktiviteter. Deras verksamhet var förvisso heroisk, men ack så ineffektiv och de insåg att den individuella terrorismen var en återvändsgränd. I stället tog man till sig marxismen, som betonade masskampens och arbetarrörelsens avgörande roll.

Martin Fahlgren 6 april 2009.

Vad skall man börja med? (1901)

[utdrag]

Frågan om terrorn är alls inte någon ny fråga, och det räcker om vi i korthet erinrar om den ryska socialdemokratins fastslagna åsikter.

I princip har vi aldrig förkastat terror och kan inte göra det. Den är en militär aktion som kan vara helt användbar och t o m nödvändig i ett visst moment av striden, vid ett visst tillstånd hos trupperna och under vissa betingelser. Men sakens kärna är just, att terrorn nu förs fram alls inte som en med kampens hela system nära förbunden och samordnad operation av en fältarmé, utan som ett självständigt och av varje armé oberoende medel för ett enskilt angrepp. Ja, när man saknar en central revolutionär organisation och de lokala revolutionära organisationerna är svaga, kan terrorn ju inte bli någonting annat. Det är därför som vi bestämt förklarar, att ett sådant kampmedel under de givna förhållandena är otidsenligt, oändamålsenligt. Det drar de mest aktiva kämparna bort från deras verkliga uppgift, den uppgift som är viktigast ur hela rörelsens intressen; det desorganiserar inte regeringens krafter, utan de revolutionära krafterna. Kom ihåg de senaste händelserna: inför våra ögon kastar sig breda massor av städernas arbetare och "vanliga människor" in i kampen, men revolutionärerna har ingen stab av ledare och organisatörer. Finns det inte under sådana förhållanden en risk för att de mest energiska revolutionärernas övergång till terror försvagar de kampavdelningar, som är de enda man kan ställa betydande förhoppningar på? Innebär inte detta en risk för att förbindelserna bryts mellan de revolutionära organisationerna och de splittrade massorna av missnöjda, protesterande och kampberedda, som är svaga just på grund av att de är splittrade? Men denna förbindelse är ju den enda garantin för vår framgång. Den tanken är oss fjärran att förneka att enskilda heroiska gärningar saknar all betydelse, men det är vår plikt att med all energi varna mot att låta sig hänföras av terror, mot att den förklaras vara det främsta och huvudsakliga kampmedlet, något som väldigt många för närvarande är så starkt benägna att göra. Terror kan aldrig bli en daglig militär operation, i bästa fall duger den bara som ett av medlen för ett avgörande stormangrepp. Men kan vi i detta ögonblick *uppmåna* till ett sådant stormangrepp? Rabotjeje Delo tror tydligen det. I varje fall utropar den: "Formera stormkolonner!" Men det är ju återigen nit utan förnuft. Huvudmassan av våra kampstyrkor består ju av frivilliga och upproriska. Vi har ju endast några få små avdelningar av reguljära trupper, och de är inte mobiliserade, står inte i förbindelse med varandra, har inte tränats att formera vanliga militära kolonner och ännu mindre stormkolonner. Under sådana förhållanden borde det stå klart för var och en, som kan överblicka de allmänna betingelserna för vår kamp och inte glömmer dem vid varje "vändning" i händelsernas historiska gång, att vår paroll i detta moment inte kan vara "Till storms", utan måste vara "Organisera en riktig belägring av motståndarens fästning". Med andra ord: vårt partis omedelbara uppgift kan inte vara att uppmåna alla tillgängliga styrkor till attack just nu, utan måste vara att uppmåna till bildande av en revolutionär organisation, som kan förena alla krafter och leda rörelsen inte bara till namnet utan också till gagnet, dvs en organisation som alltid är redo att stödja varje protest och varje utbrott och utnyttja dem för att öka och stärka de för den avgörande striden dugliga stridskrafterna.

Vad bör göras? (1902)

[utdrag]

Ekonomisterna och de nutida terroristerna har en gemensam rot, nämligen det *knäfall för spontaniteten* som vi behandlade i föregående kapitel som en allmän företeelse och som vi nu skall undersöka med hänsyn till dess inflytande på den politiska verksamheten och den politiska kampen. Vid första anblicken kan vårt påstående förefalla paradoxalt: så stor är

skenbart skillnaden mellan dem som poängterar ”den grå vardagskampen” och dem som uppmanar enskilda personer till den mest offervilliga kamp. Men det är ingen paradox. Ekonomisterna och terroristerna böjer knä för olika poler av den spontana rörelsen: ekonomisterna för spontaniteten i ”den rena arbetarrörelsen” och terroristerna för spontaniteten i den lidelsefulla indignationen hos intellektuella, som saknar förmåga eller möjlighet att knyta samman det revolutionära arbetet med arbetarrörelsen till ett helt. För den som tappat tron eller aldrig trott på denna möjlighet är det verkligen svårt att finna någon annan utlösning för sina upprörda känslor och sin revolutionära energi än terrorn. Således är de båda slagen av knäfall för spontaniteten som vi nämnt ingenting annat än en *början till förverkligande* av det berömda Credo-programmet: låt arbetarna föra sin ”ekonomiska kamp mot företagarna och regeringen” (författaren till Credo får förlåta oss att vi uttrycker hans tankar med Martynovs ord! Vi anser oss ha rätt att göra det, ty också i Credo talas det om hur arbetarna i sin ekonomiska kamp ”drabbar samman med den politiska regimen”) – och låt de intellektuella föra den politiska kampen med egna krafter, naturligtvis med hjälp av terror! Detta är en fullt logisk och ofrånkomlig *slutsats* som man måste vidhålla, *även om de* som börjar förverkliga detta program *inte själva insett* att den är ofrånkomlig. Den politiska verksamheten har sin logik, som är oberoende av medvetenheten hos dem, som med de bästa föresatser uppmanar antingen till terror eller till att ge själva den ekonomiska kampen en politisk karaktär. Vägen till helvetet är stensatt med goda föresatser, och i detta fall kan goda föresatser inte rädda en från att spontant dras in på ”det minsta motståndets linje”, på det *rent borgerliga* Credo-programmets väg. Det är ju inte heller någon tillfällig omständighet att många ryska liberaler – både öppna liberaler och sådana som bär marxistisk mask – av hela sitt hjärta sympatiserar med terrorn och söker främja den nuvarande vägen av terroristiska stämningar.....

Det är mycket intressant att här lägga märke till de speciella argument, som Svoboda framförde till försvar av terrorn. Den ”förnekar fullständigt” terrorns roll som skrämmedel (”Revolutionismens pånyttfödelse”, s 64), men drar i stället fram dess ”excitativa [stimulerande] betydelse”. Detta är karakteristiskt för det första som ett av stadierna i upplösningen och förfallet i den traditionella (för-socialdemokratiska) idékrets, som förfäktade terrorns nödvändighet. Att erkänna att man nu inte kan ”skrämna” – och följaktligen inte heller desorganisera – regeringen genom terror betyder i själva verket att helt fördöma terrorn som kampsystem, som ett av programmet sanktionerat arbetsområde. För det andra är detta ännu mer karakteristiskt som exempel på den bristande förståelsen för våra närmaste uppgifter, då det gäller att ”fostra massorna till revolutionär aktivitet”. Svoboda propagerar terrorn som ett medel att ”stimulera” arbetarrörelsen, att ge den ”en kraftig stöt framåt”. Det är svårt att tänka sig ett argument, som mer påtagligt skulle vederlägga sig självt! Man måste fråga sig: finns det då ännu så få missförhållanden i det ryska livet, att man behöver uppfinna speciella ”stimulerande” medel? Och å andra sidan, är det inte klart att den som inte stimuleras och inte kan stimuleras ens av det godtycke som råder i Ryssland, också kommer att stå med händerna i kors och se på tvekampen mellan regeringen och en handfull terrorister? Saken är just den, att arbetarmassorna i hög grad stimuleras av skändligheterna i det ryska livet, men att vi inte förstår att samla, om man så får säga, och koncentrera alla de droppar och strålar av folkets harm, som förhållandena i det ryska livet framkallar i mycket större omfattning än vi föreställer oss och tror, men som just måste förenas till *en enda* väldig ström. Att denna uppgift kan genomföras bevisas ovederläggligt genom arbetarrörelsens oerhörda tillväxt och arbetarnas av oss redan tidigare konstaterade hunger efter politisk litteratur. Men uppmaningarna till terror och likaså uppmaningarna att ge själva den ekonomiska kampen en politisk karaktär är olika former för att *slingra sig* undan de ryska revolutionärernas mest bjudande plikt: att organisera en allsidig politisk agitation. Svoboda vill *ersätta* agitationen med terror och medger öppet att ”så snart en förstärkt, energisk agitation bland massorna börjar, så är terrorns excitativa [stimulerande] roll utspelad” (”Revolutionismens pånyttfödelse”, s 68). Detta visar

just att både terroristerna och ekonomisterna *underskattar* massornas revolutionära aktivitet, trots det tydliga vittnesbörd som händelserna i våras gav¹, varvid de förra ger sig till att söka efter konstlade ”stimulerande medel”, medan de senare talar om ”konkreta krav”. Men båda ägnar de för lite uppmärksamhet åt utvecklingen av *sin egen aktivitet* i den politiska agitationen och i organiseringen av politiska avslöjanden. Och detta arbete kan varken nu eller vid någon annan tidpunkt *ersättas* med något annat.

Revolutionär äventyrlighet (1902)

[utdrag]

Låt oss gå över till den andra punkten, till frågan om terrorn.

Socialistrevolutionärerna gör sitt yttersta för att försvara terrorn, vars olämplighet så klart bevisats av den ryska revolutionära rörelsens erfarenheter, och förklarar att de erkänner terror endast i förening med arbete bland massorna och att därför de argument, varmed de ryska socialdemokraterna vederlagt (och för lång tid vederlagt) att denna kampmetod är ändamålsenlig, inte gäller dem. Här upprepas en historia, som är mycket lik deras inställning till ”kritiken”. Vi är inte opportunist, skriker socialistrevolutionärerna, och lägger samtidigt dogmen om den proletära socialismen till handlingarna, enbart och uteslutande på grundval av en opportunistisk kritik. Vi upprepar inte terroristernas fel, vi avstår inte från arbete bland massorna, försäkrar socialistrevolutionärerna, men samtidigt rekommenderar de på det varmaste partiet sådana handlingar som det av Balmasjev förövade mordet på Sipjagin, fastän var och en utmärkt väl vet och ser, att denna handling inte hade någon förbindelse med massorna och inte kunde ha det på grund av det sätt varpå den begicks, att de personer som begick denna handling varken räknade med eller hoppades på någon bestämd aktion eller stöd från massornas sida. I sin naivitet märker inte socialistrevolutionärerna, att deras benägenhet för terror orsaksmässigt på det mest intima sätt hänger samman med det faktum, att de från första början stått och alltjämt står vid sidan av arbetarrörelsen utan att ens söka bli ett parti för den revolutionära klassen, som bedriver sin klasskamp. Ivriga bedyranden föranleder en mycket ofta att vara på sin vakt och att misstänka att det som behöver starkt kryddas inte är riktigt. Och jag kommer ofta att tänka på orden ”hur orkar man svära vid gud på allt?”, när jag läser socialistrevolutionärernas försäkringar: genom terrorn skjuter vi inte undan arbetet bland massorna. De som försäkrar detta är just samma människor, som redan avlägsnat sig från den socialdemokratiska arbetarrörelsen, vilken verkligen reser massorna, och som fortsätter att avlägsna sig från den samtidigt som de klamrar sig fast vid brottstycken av vilken teori som helst.

Det av ”socialistrevolutionärernas parti” den 3 april 1902 utgivna flygbladet kan tjäna som en utmärkt illustration till det sagda. Det är den mest levande källa, närstående de direkta ledarna, den mest autentiska källa. ”Presentationen av frågan om terroristisk kamp” i detta flygblad ”sammanfaller helt” också ”med partiets uppfattning” enligt *Revoljutsionnaja Rossijas värdefulla vittnesbörd* (nr 7, s 24).²

¹ Här åsyftas våren 1901, då stora gatudemonstrationer ägde rum. (Författarens anmärkning till 1907 års upplaga – *Red*)

² Visserligen utför *Revoljutsionnaja Rossija* något slags ekvilibristik också beträffande denna punkt. Å ena sidan ”sammanfaller helt”, å andra sidan en anspelning på ”överdrifter”. Å ena sidan förklarar *Revoljutsionnaja Rossija*, att detta flygblad bara kommer från ”en grupp” bland socialistrevolutionärerna. Å andra sidan är det ett *faktum*, att flygbladet har underskriften ”Utgivet av socialistrevolutionärernas *parti*” och dessutom har samma motto som *Revoljutsionnaja Rossija* (”Genom kamp når du din rätt”). Vi förstår, att det är obehagligt för *Revoljutsionnaja Rossija* att beröra denna kinkiga punkt, men vi anser, att det är helt otillständigt att leka kurragömma i sådana fall. Ekonomismens existens var också obehaglig för den revolutionära socialdemokratin, men den avslöjade öppet ekonomismen och gjorde aldrig det minsta försök att vilseleda någon.

Flygbladet av den 3 april följer med anmärkningsvärd trohet schablonen i terroristernas ”senaste” argumentation. Det mest iögonenfallande är orden ”vi uppmanar till terror inte i stället för arbete bland massorna utan just för detta arbete och samtidigt med det”. De är iögonenfallande just därför att de är satta med en stil som är tre gånger så stor som den övriga texten (vilket naturligtvis upprepas också av Revoljutsionnaja Rossija). Så enkelt allt i själva verket är! Man behöver bara sätta ”inte i stället för, utan tillsammans med” i fetstil – och alla argument från socialdemokraterna, alla lärdomar från historien faller genast bort. Men om man gör sig besväret att läsa hela flygbladet, så skall man få se att de fetstilta bedyrandena missbrukar massornas namn. Den dag, ”då det arbetande folket kommer att träda ut ur mörkret” och ”genom en mäktig folkvåg slå järnportarna i stycken”, kommer ”tyvärr! [det står bokstavligen så: tyvärr!] ännu inte så snart och det är förfärligt att tänka på hur många offren då blir!”. Ger inte dessa ord – ”tyvärr ännu inte snart” – uttryck åt en fullständig oförståelse för massrörelsen och misstro mot den? Har inte detta argument avsiktligt tänkts ut för att förlöjliga det faktum, att det arbetande folket redan håller på att resa sig? Och slutligen: även om detta uttröskade argument vore lika välgrundat som det i verkligheten är absurt, så skulle av det särskilt påtagligt framgå, att terror är oduglig, ty alla bomber är maktlösa, uppenbart maktlösa utan det arbetande folket.

Lyssna till vad som följer: ”Varje terroristiskt slag berövar så att säga självhärskardömet en del av dess kraft och för över [!] all denna kraft [!] på frihetskämparnas sida.” ”Och om terrorn genomförs systematiskt [!], så är det uppenbart att vår vågskål till slut kommer att väga tyngst.” Ja, ja för var och en är det uppenbart, att vi här har att göra med terrorismens största fördom i dess grövsta form: ett politiskt mord ”för över kraft” av sig självt! Här har ni å ena sidan teorin om överförande av kraft och å den andra – ”inte i stället för, utan tillsammans med ...”. Hur orkar man svära vid gud på allt?

Men det är bara början. Huvudsaken kommer sedan. ”Mot vem skall slaget rikta sig?” frågar socialistrevolutionärernas parti och svarar: mot ministrarna men inte mot tsaren, ty ”tsaren kommer inte att låta det hela gå till ytterligheter” (! hur har de fått veta det??) och dessutom ”är det lättare” (så står det bokstavligen!): ”Ingen minister kan förskansa sig i ett palats som i en fästning.” Och denna argumentation avslutas med följande resonemang, som förtjänar att förevisas som skolexempel på socialistrevolutionärernas ”teori”. ”Mot hopen har självhärskardömet soldater, mot de revolutionära organisationerna den hemliga och den uniformerade polisen, men vad kommer att rädda det [vad avses med det? självhärskardömet? författaren har utan att själv märka det identifierat självhärskardömet med den minister som det är lättast att slå till mot!] undan enskilda individer eller små cirklar, som oavbrutet, utan att ens känna varandra [!] förbereder sig till angrepp och går till angrepp? Ingen makt kommer att hjälpa mot oåtkomlighet. Vår uppgift är alltså klar: att avlägsna var och en av självhärskardömets brutala våldsmän genom det enda medel, som självhärskardömet kvarlämnat [!] åt oss – genom döden.” Vilka pappersmängder socialistrevolutionärerna än må fylla med försäkringar om att de genom sin predikan för terror inte eftersätter, inte desorganiserar arbetet bland massorna, så kommer det inte att lyckas dem att genom sitt ordsvall vederlägga det faktum, att den moderne terroristens verkliga mentalitet riktigt återges av det citerade flygbladet. Teorin om överförande av kraft kompletteras på ett naturligt sätt av teorin om oåtkomlighet, en teori som definitivt inte bara ställer all tidigare erfarenhet utan också allt sunt förnuft rakt på huvudet. Att ”hopen” är revolutionens enda ”hopp”, att endast en revolutionär organisation, som leder denna hop (i handling och inte i ord), kan kämpa mot polisen – det är ABC. Det är skamligt att behöva bevisa det. Och endast personer, som har glömt allt och inte lärt sig ett dugg, har kunnat dra den ”motsatta” slutsatsen och hemfalla åt den fabulösa, flagranta absurditeten, att självhärskardömet kan ”räddas” av soldater undan

hopen och av polisen undan revolutionära organisationer, men att *det inte finns någon räddning* undan enskilda individer, som ställer till med jakt på ministrar!!

Detta fabulösa resonemang som, därom är vi övertygade, är förutbestämt att bli beryktat, är ingalunda helt sonika ett kuriosum. Nej, det är lärorikt, därför att det djärvt leder in i det absurda och därigenom avslöjar terroristernas huvudfel, som de har gemensamt med ekonomisterna (kanske skall man redan säga: med de tidigare representanterna för den avsomnade ekonomismen?) Detta fel består, som vi redan många gånger påpekat, i *oförståelse* för vår rörelses största brist. På grund av rörelsens ovanligt snabba tillväxt har ledarna blivit efter massorna, de revolutionära organisationerna har inte visat sig vuxna proletarietets revolutionära aktivitet, visat sig ur stånd att gå i spetsen och leda massorna. Att en sådan diskrepans finns kan inte ifrågasättas av någon samvetsgrann person, som känner till rörelsen det minsta. Och eftersom det förhåller sig på detta sätt, så är det uppenbart, att dagens terrorister är verkliga ekonomister på avigan och hamnar i en lika oförnuftig men motsatt ytterlighet. Att i en tid, då revolutionärerna saknar krafter och medel att leda massan som redan reser sig, uppmana till sådan terror, som består i att enskilda individer och för varandra okända cirklar organiserar attentat mot ministrar – det innebär att *därigenom* inte bara avbryta arbetet bland massorna utan också att direkt desorganisera det. Vi revolutionärer ”är vana vid att blygt kura oss samman i en grupp”, läser vi i flygbladet av den 3 april, ”och även [obs] den nya, djärva anda, som försports under de senaste två tre åren, har hittills skapat ett större uppsving i hopens än i individernas stämningar”. Dessa ord uttrycker oavsiktligt mycket som är sant. Och just denna sanning är ett förkrossande slag mot terrorismens predikanter. Av denna sanning drar varje tänkande socialist slutsatsen, att man måste agera mer energiskt, djärvare och mer organiserat genom hopen. Men socialistrevolutionärerna drar slutsatsen: ”Skjut, oåtkomliga individ, ty det är tyvärr ännu långt kvar till hopen och dessutom finns det soldater mot hopen.” Det är höjden av oförnuft, mina herrar!

I flygbladet saknas inte heller teorin om att terrorn verkar stimulerande. ”Varje gång en hjälte engagerar sig i tvekamp väcker detta en anda av kamp och mod hos oss alla”, säger man till oss. Men vi vet från tidigare och ser för närvarande, att endast nya former för massrörelsen eller nya masskikts uppvaknande till självständig kamp verkligen väcker en anda av kamp och mod *hos alla*. Enskild kamp däremot framkallar, försåvitt den förblir *enskild kamp* av personer som Balmasjev, omedelbart endast en snabbt övergående sensation och leder omedelbart rentav till apati och passiv väntan på nästa *enskilda kamp*. Man försäkrar oss vidare, att ”varje terrorblixtn lyser upp förnuftet”, vilket vi tyvärr inte lagt märke till hos socialistrevolutionärernas terrorpredikande parti. Man dukar för oss upp teorin om det stora och det lilla arbetet: ”Må den som har större styrka, mer möjligheter och beslutsamhet inte nöja sig med det lilla [!] arbetet; må han söka efter och ägna sig åt en stor sak – propagandan för terror bland massorna [!], förberedandet av invecklade [teorin om oåtkomlighet är redan bortglömd] terroristiska aktioner.” Så förbluffande klokt detta är, inte sant: att offra en revolutionärs liv för en hämnadeakt mot skurken Sipjagin och för att han skall ersättas av skurken Pleve – det är ett stort arbete, Men att *exempelvis* förbereda massorna till en väpnad demonstration – det är ett litet arbete. Och just detta klargör Revoljusionnaja Rossija i nr 8, då den förklarar, att ”det är lätt att skriva och tala” om väpnade demonstrationer ”såsom något som tillhör en obestämd och avlägsen framtid”, ”men allt detta prat har hittills bara varit av teoretisk natur”. Hur väl känner vi inte till detta språk hos personer, som inte hämmas av fasta socialistiska åsikter, från belastande erfarenheter av all slags folkliga rörelser! De förväxlar omedelbart gripbara och sensationella resultat med en praktisk inställning. Kravet på att man orubbligt skall inta en klasständpunkt och skydda rörelsens masskaraktär är för dem ett ”vagt” ”teoretiserande”. I deras ögon innebär bestämdhet att man slaviskt följer varje omsvängning i sinnesstämningen och ... och att man på grund härav ofrånkomligen står hjälplös vid varje omsvängning. De-

monstrationer börjar – och från sådana människor flödar blodtörstiga fraser, prat om att slutet nu börjat. Demonstrationer upphör – de låter händerna sjunka och innan de hunnit slita ut stövlarna börjar de gasta: ”Folket kommer tyvärr ännu inte så snart ...” En ny nedrighet från tsarens våldsverkare – och de kräver att man skall visa dem ett ”bestämt” medel, som kan bli ett uttömmande svar just på detta våld, ett medel som ger ett omedelbart ”överförande av kraft”, och stolt lovar de detta överförande! Sådana människor begriper inte, att redan detta löfte om ”överförande” av kraft är politisk äventyrlighet och att deras äventyrlighet beror på deras principlöshet.

Socialdemokratin kommer alltid att varna för äventyrlighet och att skoningslöst avslöja illusioner, som ofrånkomligen slutar med fullständig besvikelse. Vi måste komma ihåg, att ett revolutionärt parti förtjänar sitt namn först då det *i handling* leder den revolutionära klassens rörelse. Vi måste komma ihåg, att varje folklig rörelse antar oändligt skiftande former, ständigt utvecklar nya former, förkastar gamla och skapar modifikationer eller nya kombinationer av gamla och nya former. Och det är vår plikt att aktivt delta i denna utveckling av kampmetoder och kampmedel. När studentrörelsen skärptes, började vi uppmana arbetarna att hjälpa studenterna (Iskra nr 2) utan att åta oss att förutsäga demonstrationsformerna, utan att lova att de skulle resultera i ett omedelbart överförande av kraft, upplysning av förnuftet eller speciell oåtkomlighet. När demonstrationerna hade konsoliderats, började vi framföra uppmaningar om att organisera dem, om att beväpna massorna och ställde uppgiften att förbereda ett folkligt uppror. Utan att på minsta sätt förneka våld och terror i princip fordrade vi arbete på att utbilda sådana våldsformer, som skulle vara beräknade för massornas omedelbara deltagande och som skulle säkerställa detta deltagande. Vi blundar inte för hur svår denna uppgift är, men vi kommer att fast och enträget arbeta med den utan att låta oss förvirras av invändningar om att detta tillhör ”en obestämd och avlägsen framtid”. Ja, mina herrar, vi är också anhängare av framtida former för rörelsen och inte enbart av tidigare. Vi föredrar ett långt och svårt arbete på det som har en framtid framför en ”lätt” upprepning av det som redan utdömts av det förgångna. Vi kommer alltid att avslöja personer, som tar krig mot dogmens schabloner i sin mun, men i handling inte har något annat att komma med än schablonerna i de murkna och skadliga teorierna om överförande av kraft, skillnaden mellan stort och litet arbete och naturligtvis teorin om tvekampen och duellen. ”Liksom en gång i tiden i folkens strider dessa avgjordes genom tvekamp mellan folkens ledare, så kommer också terroristerna i tvekamp med självhärskardömet att erövra frihet åt Ryssland”, slutar flygbladet av den 3 april. *Sådana* fraser behöver man bara trycka av för att vederlägga dem.

Den som verkligen utför sitt revolutionära arbete i förbindelse med proletarietets klasskamp vet, ser och förnimmar mycket väl vilken massa av omedelbara och direkta krav från proletariet (och från folkskikt som kan stödja det) som inte tillgodoses. Han vet, att det arbetande folket på en mängd platser, i hela väldiga områden bokstavligen ivrigt längtar efter strid men att dess energi går förlorad av brist på litteratur och ledare, på grund av att de revolutionära organisationerna saknar krafter och medel. Och vi rör oss – vi ser att det är så – i samma gamla cirkel, vilken såsom ett ont öde hämmat den ryska revolutionen så länge. Å ena sidan går den revolutionära energin hos den otillräckligt upplysta och oorganiserade massan förlorad. Å andra sidan förfelar skotten från ”de oåtkomliga individer”, som håller på att förlora tron på möjligheten att gå i led och att arbeta hand i hand med massan, också sin verkan.

Men saken kan fortfarande rättas till, kamrater! Det är snarare ett sällsynt undantag än en regel att man tappar tron på det verkliga arbetet. Det är bara en flyktig stämning att man lockas av terror. Må socialdemokraterna sluta sina led fastare samman, och vi kommer att sluta samman revolutionärernas kamporganisation och det ryska proletarietets massheroism till en enda helhet!

Revolutionens lärdomar (1910)

[utdrag – handlar om upproret 1905 – Red anm]

När vi nu hyllar fem-årsminnet av 1905, skall vi försöka klargöra för oss huvudinnehållet i dessa lärdomar.

Den första och grundläggande lärdomen är, att endast massornas revolutionära kamp kan åstadkomma nämnvärda förbättringar i arbetarnas liv och statens styrelse. Ingen ”sympati” för arbetarna från bildade personers sida, ingen hjältemodig kamp av enstaka terrorister förmådde undergräva det tsaristiska självhärskardömet och kapitalisternas allmakt. Endast arbetarnas egen kamp, endast miljonernas gemensamma kamp förmådde göra detta, och när denna kamp försvagades började man genast återta det som arbetarna vunnit. Den ryska revolutionen bekräftade orden i den internationella arbetarsången:

I höjden räddarn vi ej hälsa,
ej gudar, furstar stå oss bi.
Nej, själva vilja vi oss frälsa,
och samfälld skall vår räddning bli.

Föredrag om 1905 års revolution (januari 1917)

[utdrag]

År 1825 förekom för första gången i Ryssland en revolutionär rörelse mot tsarismen, och denna rörelse var nästan uteslutande adlig. Från denna tid och till 1881, då Alexander II dödades av terroristerna, stod intellektuella ur medelståndet i spetsen för rörelsen. De gav prov på den största självuppoffring och slog genom sin hjältemodiga terroristiska kampmetod hela världen med häpnad. Utan tvivel var dessa offer inte förgäves, utan tvivel bidrog de – direkt eller indirekt – till det ryska folkets senare revolutionära skolning. Men sitt omedelbara mål, att framkalla en folkrevolution, nådde de inte och kunde de inte heller nå.

Först proletarietets revolutionära kamp lyckades åstadkomma detta. Först masstrejkens vågor, som drog fram över hela landet i samband med det imperialistiska rysk-japanska krigets hårda lärdomar, väckte böndernas breda massor ur deras letargi. Ordet ”strejkande” fick en alldeles ny betydelse för bönderna: det innebar någonting i stil med en rebell, en revolutionär, vilket förut uttrycktes med ordet ”student”. Men eftersom ”studenten” tillhörde medelståndet, de ”lärda”, ”herrskalet”, var han främmande för folket. Den ”strejkande” däremot kom själv ur folkets led, tillhörde själv de utsagnas skara; om han blev utvisad från Petersburg, återvände han mycket ofta till landet och berättade där för sina kamrater om den brand som spridde sig i städerna och som skulle slå ner både kapitalister och adel. I den ryska byn uppträdde en ny typ – den medvetne, unge bonden. Han umgicks med de ”strejkande”, läste tidningar, berättade för bönderna om händelserna i städerna, han förklarade de politiska kravens betydelse för sina kamrater i byn, sporrade dem till kamp mot de adliga godsägarna, mot prästerna och ämbetsmännen.

Bönderna samlades i grupper, diskuterade sin ställning och drogs så småningom in i kampen. I skaror gick de mot storgodsägarna, brände deras palats och herrgårdar eller lade beslag på deras förråd, tog spannmål och andra livsmedel, dödade poliser, krävde att adelns oerhörda jordegendomar skulle överlämnas till folket.

Våren 1905 hade bonderörelsen blott börjat, den omfattade endast ett mindre antal häraden, omkring sjundedelen av hela antalet.

Men när den proletära masstrejken i städerna förenades med bonderörelsen på landsbygden, var detta tillräckligt för att rubba tsarismens allra ”starkaste” och sista stöd. Jag åsyftar *armén*.

En rad *militäruppror* började i flottan och armén. Varje stegring av strejk- och bonderörelsens våg beledsagades under revolutionen av soldatrevolter i Rysslands alla landsändar. De mest kända av dem var myteriet på pansarkryssaren Furst Potemkin i svartahavsflottan, som föll i händerna på de upproriska, deltog i revolutionen i Odessa och efter revolutionens nederlag och misslyckade försök att inta andra hamnar (t ex Feodosija på Krim) gav sig åt de rumänska myndigheterna i Constanta.

”Vänsterismen” – kommunismens barnsjukdom (1920)

[utdrag]

Bolsjevismen övertog vid sin uppkomst år 1903 traditionen att oförsonligt bekämpa den småborgerliga, halvanarkistiska (eller med anarkismen koketterande) revolutionismen, en tradition som den revolutionära socialdemokratin alltid ägt och som hos oss särskilt befästes 1900-03, då grundvalarna till det revolutionära proletariats massparti lades i Ryssland. Bolsjevismen övertog och fortsatte kampen mot det parti som mest gav uttryck åt den småborgerliga revolutionismens tendenser, nämligen ”socialistrevolutionärerna”, i tre huvudpunkter. För det första ville detta parti, som förnekade marxismen, alls inte (eller kanske riktigare: kunde inte) förstå nödvändigheten av att före varje politisk aktion företa en strängt objektiv uppskattning av klasskrafterna och deras inbördes förhållande. För det andra ansåg sig detta parti vara speciellt ”revolutionärt” eller ”vänster” därför att det hyllade den individuella terrorn, attentaten, som vi marxister bestämt förkastade. Självfallet förkastade vi den individuella terrorn endast på grund av lämplighetsskäl, men folk som var i stånd att ”principiellt” utdöma den stora franska revolutionens terror eller överhuvudtaget terrorn från ett segrande revolutionärt partis sida, vilket belägras av hela världens bourgeoisie, sådant folk hade redan Plechanov 1900-03, när han var marxist och revolutionär, gjort till föremål för hån och spe. För det tredje betraktade ”socialistrevolutionärerna” det som ”vänster” att flina åt den tyska socialdemokratin jämförelsevis små opportunistiska synder, medan de samtidigt efterhärjade samma partis yttersta opportunister exempelvis i agrarfrågan eller i fråga om proletariats diktatur.